

Дячук В.В., студент,
Факультет менеджменту, транспорту та логістики,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Загрішева Н.В., к.ю.н., доцент

ВПЛИВ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ НА ФОРМУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА

У науці господарського права останнім часом все частіше ведуться дискусії щодо розширення кола джерел господарського права. Це зумовлене різноманітністю господарських відносин та неспроможністю закону, як основного джерела права, завжди швидко реагувати та передбачати всі ситуації, що відбуваються в сучасних комерційних відносинах. Саме тому дана тема є надзвичайно актуальною і заслуговує дослідження.

Судова практика як джерело господарського права є об'єктом вивчення багатьох вчених, серед них: Р.Б. Прилуцький, В.М. Гайворонський, Н.Е. Толкачов та інші.

Джерело права – це спосіб зовнішнього вираження і закріплення правових норм, чим засвідчується їх загальнообов'язковість, а також положень, що розкривають, тлумачать зміст права. Джерелами права за різних обставин можуть бути не тільки нормативно-правові акти, прийняті державними органами, але й інші форми вираження правових норм які, по-перше, можуть породжувати певні відносини, по-друге – регулювати і, по-третє – бути достатнім мірилом і підставою для врегулювання у встановленому порядку будь-якого спору, що виник із таких відносин [1, с. 62]. Судова практика не має такої законодавчої підтримки в якості одного з видів форм вираження права, і навряд чи можна стверджувати, що на сьогодні вона має вагомий статус. Однак, останнім часом у законодавстві спостерігається тенденція до посилення ролі судової практики при здійсненні правосуддя, господарські суди доволі часто та добровільно звертаються до позицій судів вищих інстанцій, що свідчить про доцільність користування судовою практикою в якості джерела права у багатьох справах.

Питання щодо юридичної природи рішень Конституційного Суду України до цього часу залишається предметом наукових дискусій. Існують різні погляди на цю проблему. Одні вважають, що рішення Конституційного Суду України про відповідність Конституції України (конституційність) законів, постанов Верховної Ради України, указів

та розпоряджень Президента України, постанов Кабінету Міністрів України є складовою частиною чинного законодавства і за юридичною силою мають пріоритет перед законами (тобто в ієрархії нормативно-правових актів займають місце після Конституції України). Так, Р.С. Мельник зазначає, що висновками та рішеннями Конституційного Суду України вносяться зміни у національне право, що й дозволяє відносити їх до джерел права.

Інші вчені не визнають нормотворчих повноважень Конституційного Суду України і вважають, що його рішення є специфічним судовим прецедентом, який не може мати юридичної сили, вищої від законів України, оскільки це не відповідає Конституції України. Так, А.А. Марченко доходить висновку, що рішення Конституційного Суду України дійсно набувають прецедентного характеру, породжують юридичні наслідки для всієї території України та мають ознаки судового прецеденту [2].

Дискусійним залишається питання співвідношення понять «судовий прецедент» і «судова практика». Судовий прецедент, зазначає П.О. Гук, слід відрізняти від судової практики, а С.В. Боботов пише, що прецедент, на відміну від судової практики, тобто сумарного результату розгляду конкретних справ, створюється окремим прийнятим судовим рішенням, яке вправі приймати тільки вищі судові інстанції.

Таким чином, останні зміни в законодавстві про судоустрій та в процесуальному законодавстві, на мій погляд, мають покласти край дискусії як серед теоретиків, так і серед практиків щодо можливості застосування як прецеденту та джерела права рішень загальних судів. Конституція України не наділяє Верховний Суд правом офіційного тлумачення законів і підзаконних нормативно-правових актів, а тому говорити про обов'язковість постанов пленуму Верховного Суду для суб'єктів, які не є судовими органами, не можна [3].

Підбиваючи підсумок необхідно зазначити, що незважаючи на те, що ні доктрина господарського права і його принципи, ні рішення Конституційного Суду України, ні судова практика інших судів у нашій державі офіційно не визнаються джерелами права, тим не менше, на нашу думку, є всі підстави розглядати їх як допоміжні (нетрадиційні) джерела господарського права України, роль і значення яких у правовому регулюванні суспільних відносин у сфері господарювання з часом зростатимуть, а тому вже зараз мають стати предметом більш глибокого дослідження.

Література

1. Щербина В.С. Господарське право України: навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер, 2013. 636 с.
2. Джуринський О.В. Нетрадиційні джерела господарського права України. Право і громадянське суспільство. 2015. № 2. С. 40-56.
3. Корольова Ю.В. Джерела права: багатоманітність наукового розуміння та єдність сутності. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2015. № 31. С. 10-13.

УДК 346.14 (043.2)

Жук А.В., студентка,
Факультет менеджменту, транспорту та логістики,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Загрішева Н.В., к.ю.н., доцент

СУЧАСНІ ПОГЛЯДИ ЩОДО ПОНЯТТЯ «ГОСПОДАРСЬКИЙ ДОГОВІР»

В умовах економічної ситуації, у якій на даний час перебуває Україна, більш гостро та актуально постає питання щодо збереження та врегулювання економічної стабільності не тільки відповідними макро- та мікроекономічними методами, а й правовими, зокрема, через інститут господарського договору.

Вагома частина досліджень щодо проблем договірної регулювання проведена і сформульована у працях вітчизняних та зарубіжних науковців: Беляневич О.А., Бервено С.М., Зікіна І.С., Мілаш В.С. та багатьох інших.

Господарський договір є правовим регулятором господарського життя суспільства і держави, що є невід'ємною частиною економічної системи, та опосередковує зв'язки між суб'єктами господарювання та іншими учасниками господарських відносин.

В основі господарського договору покладено економічні інтереси, втілюються суспільні інтереси через вільне волевиявлення майбутніх контрагентів. За допомогою даного правового явища та інституту здійснюється правове оформлення господарського обороту суб'єктів господарювання.

Представники цивілістичної концепції заперечують існування господарського договору як самостійного правового явища попри те, що договір повною мірою може регулювати різноманітні за своєю природою суспільні відносини. Так, В.В. Луць вважає договір цивільно-правовою категорією, при цьому відзначаючи можливість